

MICHAEL SOKOLOFF, *A Syriac Lexicon. A translation from the Latin. Correction, expansion, and update of C. Brockelmann's Lexicon Syriacum*, Eisenbrauns, Gorgias Press, Winona Lake-Piscataway 2009, 1688 s.

Niestrudzony semitolog Michael Sokoloff z Izraela, który rozpoczął swoją karierę naukową wydaniem dysertacji o targumie do księgi Hioba z Qumran w roku 1974, a następnie opublikował dwa monumentalne słowniki do aramejszczyzny palestyńskiej (DJPA) i babilońskiej (DJBA), obecnie dołączył do swej kolekcji wielkie dzieło do języka syryjskiego.

Chociaż semitolodzy do swoich badań używają monumentalnego słownika R. Payne'a Smitha (*Thesaurus Syriacus*, t. 1–2, Oxford 1879–1901 i w wersji skróconej *A Compendious Syriac Dictionary*, Oxford 1903), to jednak nie można pominąć słownika Carla Brockelmanna *Lexicon Syriacum*. Pierwsze wydanie tego słownika miało miejsce w roku 1895, a drugie w roku 1928 (Halis Saxonium, s. 930).

Carl Brockelmann (1868–1956) obronił pracę doktorską z arabistyki w Strasburgu w roku 1890 pod kierunkiem prof. Th. Nöldekego, mając 22 lata, a następnie przeniósł się do Wrocławia i ukończył pracę nad słownikiem języka syryjskiego w ciągu niecałych trzech lat w roku 1895, mając 27 lat. Tę pracę uczony dalej kontynuował i nastąpiło drugie wydanie *Lexicon Syriacum* w roku 1928.

Dlaczego słownik Brockelmanna przetrwał stulecie i znalazł zainteresowanie w oczach współczesnego profesora semistyki Michaela Sokoloffa? Ponieważ Carl Brockelmann studiował wszystkie języki semickie i w swoim słowniku przeprowadzał gruntowne etymologie słów syryjskich, porównując dany rdzeń syryjski z wszystkimi językami semickimi. Pod tym względem przewyższył dzieło anglikańskiego kapłana R. Payne'a Smitha. Według Michaela Sokoloffa słownik Brockelmanna jest najlepszym słownikiem języka syryjskiego, jaki kiedykolwiek napisano (por. *Preface*, s. VII).

Prof. Sokoloff pragnął jednak uwspółcześnić leksykon Brockelmanna, gdyż był to słownik syryjsko-laciński, a łacina wyszła już z użycia, i nanieść konieczne korekty w cytowaniu starożytnych autorów. Poza tym Michael Sokoloff chciał zmienić układ haseł, tak aby łatwiej było znaleźć każde słowo, gdyż w słowniku Brockelmanna wszystkie formy derywowane były ułożone pod rdzeniem podstawowym.

Projekt prof. Sokoloffa został przez 3 lata wsparty przez Israel Science Foundation oraz przez kilka bogatych bibliotek, takich jak: The National Library of Israel, The library of Leiden University, The library of the University of Pennsylvania, The library of the University of Toronto, The interlibrary loan department of Bar Ilan University Library.

Poza tym w tak wielkim przedsięwzięciu udział wzięli i z pomocą przyszły następujące osoby: Anton Rubenstein, który napisał program komputerowy, prof. A. Kaufman, który dużą część słownika przeczytał i naniósł korekty, dr Lisa Maurice, która poprawiła tekst

angielski, prof. E. Birnbaum i dr D. Shapiro, którzy sprawdzali zapożyczenia tureckie, asystent Jonathan Loopstra, bibliotekarz dr Monica J. Blanchard (CUA).

Spis treści omawianego słownika jest następujący: wstęp (s. VII–VIII), wprowadzenie (s. IX–XXII), wykaz skrótów (s. XXIII–XLIX), słownik syryjsko-angielski (s. 1–1676), apendyksy: wstęp Brockelmana i Th. Nöldekego do pierwszego wydania, prospekt do pierwszego wydania i wstęp Brockelmana do drugiego wydania, elektroniczne indeksy: indeks miejsc cytowanych i angielsko-syryjski indeks znaczeń.

Projekt nowego słownika na bazie słownika Brockelmana prof. Sokoloff zrealizował, podejmując kolejne etapy: przekład łacińskiej części słownika, dodanie bibliografii za ostatnie stulecie, poprawienie cytatów w tekście, przepracowanie etymologii, korekta wyrażen z języka akkadyjskiego, aramejskiego, irańskiego, greckiego i hebrajskiego rabinicznego, uporządkowanie haseł i ich treści, homografy, wokalizacja słów syryjskich pisanych w estrangelo i z innych języków.

Zadaniem Michaela Sokoloffa nie było napisanie nowego słownika syryjskiego, gdyż to wiązałoby się z przeglądaniem całej literatury i bibliografii syryjskiej, ale danie uczonym i studentom przystępnego i współczesnego narzędzia pracy. Wydaje się, że jego monumentalne dzieło będzie aktualne przez następne stulecie, podobnie jak dzieło Carla Brockelmana pozostawało aktualne przez ubiegły wiek.

Poznań-Bydgoszcz

JERZY WOŹNIAK CM